
Kimmo Nuotio – Casper Herler
– Johan Boucht (toim./red.)

Nykyajan muuttuva oikeus – Nutida rätt i förändring

r.f. Justus ry. 10 vuotta/år

Julkaisuvaliokunta

Raimo Lahti, puheenjohtaja

Markku Helin

Mika Hemmo

Risto Nuolimaa

Lea Purhonen, sihteeri

Tilausosoite

Suomalainen Lakimiesyhdistys

Kasarmikatu 23 A 17

00130 Helsinki

p. (09) 603 567, f. (09) 604 668

sly@lakimies.org

www.lakimies.org

Kannen kuva: Oikeuden tunnuksia esittävä korkokuva vuodelta 1786.

Vaasan hovioikeus. Valokuva: Unto Heinonen.

(Julkaistu Vaasan hovioikeuden luvalla.)

Kannen suunnittelu: Heikki Kalliomaa

© Suomalainen Lakimiesyhdistys ja kirjoittajat

ISSN 1458-0446

ISBN 951-855-192-8

Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi 2001

Sisälllys – Innehåll

Esipuhe – Företal	7
<i>Kimmo Nuotio – Casper Herler</i>	
1 Muuttuuko oikeus todella? Oikeuskehityksen syvyys muutoksen vuosikymmenellä	11
<i>Kimmo Nuotio</i>	
2 Kiinnostaako enää pohjoinen?	53
<i>Pia Letto-Vanamo</i>	
3 Maailman oikeusperheiden luokittelu 2000-luvulla	67
<i>Jaakko Husa</i>	
4 Nautintaoikeus Sananvapaus ja sensuuri psykoanalyttisen lainopin tarkastelussa	83
<i>Ari Hirvonen</i>	
5 Seksuaalirikosten muutokset ja sukupuolittunut subjekti	113
<i>Johanna Niemi-Kiesiläinen</i>	
6 En legalstrategi för 2000-talet	141
<i>Lars D. Eriksson</i>	
7 Havaintoja hallinnollisten säädösten antovallan puitteista uuden perustuslain järjestelmässä.	153
<i>Mikael Hidén</i>	
8 Hyvä hallinto – aito perusoikeus?	177
<i>Olli Mäenpää</i>	
9 Kohti uuden talouden juridiikkaa	191
<i>Juha Pöyhönen</i>	
10 Osakkeenomistajan oikeudesta osallistua yhtiökokoukseen	207
<i>Heikki Toiviainen</i>	
11 Anspråk och säkringsåtgärd	223
<i>Marcus Norrgård</i>	

DEN JURIDISKA UTBILDNINGEN

12 Pedagogiska utmaningar för juristutbildningen	237
<i>Johan Bärlund</i>	
13 Behövs det en ny examensreform – juridik i småbitar eller som helheter?	249
<i>Thomas Wilhelmsson</i>	
14 Om sätten att utbilda jurister	257
<i>Dan Frände</i>	
15 Den juridiska utbildningen – ett genmäle	263
<i>Johan Boucht</i>	
16 Justus r.f. 10 år – Justus ry. 10 vuotta.....	281
<i>Katriina Kuusniemi – Sanna-Maria Jokinen</i>	
Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan Vaasan koulutusyksikössä aloittaneet opiskelijat vuosina 1991–2001	295
Justus r.f.:s styrelser åren 1991–2001	298
Kirjoittajaluettelo – Förteckning över författare	299

10 Osakkeenomistajan oikeudesta osallistua yhtiökokoukseen

1 Johdanto

1.1 *Taustaksi.* *Osake* määritellään nykyisin oikeuskirjallisuudessa tavallisesti osuudeksi osakeyhtiössä tai *yhtiöosuudeksi*¹. Tässä merkityksessään² osakkeen sanotaan yhtiöoikeuden näkökulmasta tuottavan yhtiössä niin sanotun osakeoikeuden.³ Se koostuu yhtäältä *omistajan vallan käyttämi-*
-seen yhtiösuhteesta kuuluvista niin sanotuista *hallinnoimisoikeuksista* ja toisaalta osakkeenomistajan yhtiösuhteeseen perustuvia taloudellisia odo-
tuksia turvaavista niin sanotuista *varallisuuspitoisista oikeuksista*. Osak-
kaan hallinnoimisoikeuksista keskeisin on *äänioikeus yhtiökokouksessa*
sekä siihen liittyvät ja sen käyttämisen mahdolliseksi tekevät muut oikeu-
tukset kuten *oikeus osallistua yhtiökokoukseen*. Osakkeeseen voi OYL
3:1.5:n mukaan kuulua myös *taloudellisia velvollisuuksia*, mikäli yhtiöjär-
jestyksessä on niistä määrätty.⁴ Käytännössä tällainen yhtiöjärjestysmää-

¹ Ks. esimerkiksi Rissanen, *Juhlajulkaisu Ylöstalo* 1987, s. 317, Koski – af Schultén, *Osakeyhtiölaki I* 1998, s. 130 ja J. Kyläkallio – O. Irola – K. Kyläkallio 2000, s. 177.

² Erityisesti saksalaisessa oikeuskirjallisuudessa korostetaan sitä, että ilmaisu ”osake” voi merkitä muutakin kuin ”yhtiöosuutta”. Sillä voidaan tarkoittaa myös *osakepääoman murto-osaa* taikka arvopaperin luonteista asiakirjaa eli *osakekirjaa*. Lukijan tai kuulijan edellytetään yleensä asiayhteydestä havaitsevan sen, missä merkityksessä sanaa käytetään. Ks. termin ”osake” kolmesta eri merkityssisällöstä saksalaisesta kirjallisuudesta esimerkiksi Hueck 1991, s. 187–189, sekä samalla tavalla vanhassa kotimaisessa doktriinissa muun muassa Olsson 1949, s. 14 ja Havansi, *Panttioikeus I* 1979, s. 4–5.

³ Ks. esimerkiksi Koski – af Schultén, *Osakeyhtiölaki I* 1998, s. 130. Ks. myös Havansi, *Panttioikeus I* 1979, s. 4, joka toteaa osuvasti, että ”[O]sake abstraktina yhtiöosuutta ja sen tuottamaa oikeusasemaa kuvaavana käsitteenä on luonnollisesti vain kokoava nimi-
ke tietynsisältöiselle yhtiöliitännäiselle oikeussuhdeverkostolle”.

⁴ Ks. osakkeenomistajan velvollisuuksista yleisesti oikeuskirjallisuudesta J. Kyläkallio – O. Irola – K. Kyläkallio 2000, s. 180–183 ja Havansi, *Panttioikeus I* 1979, s. 15–19.

räykseen perustuva niin sanottu *lisämaksuvelvollisuus* on harvinainen muissa kuin niin sanotuissa keskinäisissä tai osuustoiminnallisissa osakeyhtiöissä.⁵

Osake on toisaalta myös *omistuksen kohde* ja siinä mielessä esine.⁶ Se tuottaa omistajalle laissa säännellyllä tavalla oikeuden yhtäältä käyttää osaketta haluamallaan tavalla ja toisaalta vaatia toista luopumaan sellaisista toimista, jotka rajoittavat tai estävät häntä käyttämästä omistajalle kuuluvia oikeuksia.⁷

1.2 *Tutkimustehtävä ja rajaukset.* OYL 9:1.1:n mukaan osakkeenomistajat käyttävät pääsääntöisesti⁸ päättämisvaltaansa yhtiön asioissa yhtiökokouksessa. Yhtiökokousta koskevia lain säännöksiä uudistettaessa ainakin yhte-

⁵ Ks. *osakkeesta yhtiöoikeudellisena yhtiöosuutena* suomalaisesta kirjallisuudesta yleisesti analytyttisimmin Havansi, *Panttioikeus I* 1979, s. 6–21. Ks. tässä yhteydessä hyvänä *oikeudellisena esityksenä* osakkeesta yhtiöosuutena myös J. Kyläkallio – O. Iirola – K. Kyläkallio 2000, s. 177–183. Vrt. Airaksinen – Jauhiainen 1997, s. 316–319, missä osaketta yhtiöosuutena käsitellään yksipuolisesti *ainoastaan yhtiön rahoituksen* (*ibid.* osa IV: Rahoitus, s. 305 ss.) *näkökulmasta*. Ks. myös Rissanen, *Juhlaajulkaisu Ylöstalo* 1987, s. 317, missä kirjoittaja yhtäältä toteaa vain ”tyhjästi”, että yleensä osake määritellään yhtiöosuudeksi, ja toisaalta jatkaa sitten esitystään mainitsemalla lyhyesti, että määritelmän jälkeen tavallisesti esitetään niitä oikeuksia ja velvollisuuksia, joita osake yhtiössä tuottaa. Vrt. tekstissä esittämästäni näkökulmasta erityisesti Timonen 1997, s. 244–245, joka määräysvaltaa osakeyhtiössä koskevassa väitöskirjassaan (XLVIII + 359 s. + summary) päätyy vasta s. 244 tarkastelemaan sitä, mitä *osake yhtiöosuutena* oikeudellisesti merkitsee, siteeraa suoraan Havansin teosta Havansi, *Panttioikeus I* 1979, ja ”tyytyy” *ibid.* s. 245 ainoastaan toteamukseen, että ”[S]jivuutan näiden ”osakkeenomistajan perusoikeuksien täsmällisemmän analyysin ja totean vain muutaman ... keskeisen seikan ...”!

⁶ Kirjallisuudessa on toisinaan pohdittu kysymystä siitä, mitä osakkeenomistaja omistaa, mikä osakkeenomistajan omistuksen kohde on. Ks. tästä tematiikasta yleisesti esimerkiksi Kartio, *Juhlaajulkaisu Kyläkallio* 1990, s. 54–60, jonka mukaan omistusoikeus yhtiöoikeudessa eroaa monella tavalla perinteisestä esineoikeudellisesta omistamisesta muun muassa siitä syystä, että osake on aineeton hyödyke eikä tuota oikeudellisesti omistusoikeutta yhtiön varallisuuteen.

⁷ Ks. yleisesti esimerkiksi Havansi, *Panttioikeus I* 1979, s. 30–35 ja Kartio, *Juhlaajulkaisu Kyläkallio* 1990, s. 53–62.

⁸ Joulukuun 15 päivänä 2000 annetulla ja 1.4.2001 voimaan tulleella lailla (L 1097/00) OYL:iin lisättiin uusi OYL 9:1a, missä osakkeenomistajille on tehty mahdolliseksi lainkohdassa mainituilla edellytyksillä sopia yhtiökokouksen päätettäviksi kuuluvista asioista, ja tämän lainkohdan perusteluista HE 69/00, s. 11–12 ja s. 14 s. Käytännössä osakkeenomistajien yksimielinen asioiden ratkaiseminen ”virallista” yhtiökokousta pitämättä lienee ollut pienissä yhtiöissä tavallista jo ennen lainmuutosta, vaikka muodollinen yhtiökokouspöytäkirja onkin ”päättöksistä” pitänyt laatia, eikä uudistus tässä mielessä merkitse suurta muutosta vallitsevaan käytäntöön; asiallisesti sillä vain ”palautettiin” se

nä tavoitteena on lähes poikkeuksetta ollut *parantaa osakkaan mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon yhtiökokouksessa*.⁹

Tarkastelen tässä kirjoituksessa OYL 9:1.2:ssa tarkoitettua osakkeenomistajan oikeutta osallistua yhtiökokoukseen. Artikkelin koskee sekä sellaisia osakeyhtiöitä, joiden osakkeet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään, että sellaisia yhtiöitä, joiden osakkeita ei ole liitetty arvo-osuusjärjestelmään. Tutkielma kohdistuu sekä julkisiin että yksityisiin osakeyhtiöihin. Tarkastelen artikkelissa vain ”ulkopuolisen” osakkeenomistajan oikeutta osallistua yhtiökokoukseen, joten en käsittele OYL 9:1.3:n problematiikkaa yhtiön tai sen lähipiiriin kuuluvan henkilön hallussa oleviin osakkeisiin liittyvistä oikeuksista.¹⁰ Yhtiökokoukseen liittyvät prosessuaaliset kysymykset kuten kokouskutsun toimittamista tai kokousmenettelyä koskevat oikeusohjeet jäävät niin ikään kirjoituksen ulkopuolelle.

OYL 9:1.2:n pääsäännön mukaan *jokaisella osakkeenomistajalla on oikeus osallistua yhtiökokoukseen*. Osakeyhtiölain vuoden 1997 uudistuksen (L 14.2.1997/145) yhteydessä Suomen oikeuteen otettiin määräyksiä erityisestä osakelajista, jolle on luonteenomaista se, että *osake tuottaa normaalisti äänioikeuden ja muut sen käyttämisen edellytyksinä olevat hallinnoimisoikeudet vain määrättyissä asioissa*. Periaatteessa *en käsittele näitä* niin sanottuja *etuosakkeita*. Silloin kun etuosake tuottaa äänioikeuden yhtiökokouksessa kirjoituksen kannanotot soveltuvat näihin osakkeisiin ja niiden omistajiin.¹¹

sopimusoikeudelliseen ajatteluun perustunut osakkaiden mahdollisuus päättää yhtiön asioista sopimalla niistä erityistä yhtiökokousta pitämättä, mikäli kaikki osakkaat ovat yksimielisiä, mikä sisältyi jo VOYL 23 §:ään, ks. oikeuskirjallisuudesta OYL:n säätämisen jälkeen ennen OYL 9:1a §:n lisäämistä lakiin Huttunen 1984, s. 12–18. Muutos on yksi – onnistunut – esimerkki siitä parin viime vuoden aikana esiintyneestä – valitettavasta – pyrkimyksestä lisätä sopimusoikeuden merkitystä osakeyhtiöoikeudessa yleisestikin ja siten asiallisesti siirtää osakeyhtiöoikeutta takaisin 1800-luvulle, ks. tästä kehityksestä lyhyesti Villa 2001, s. 1 ja siinä av. 1.

⁹ Ks. OYL:n säätämisen yhteydessä HE 27/77, s. 58, vuoden 1997 OYL-uudistuksen perusteluista HE 89/96, s. 38 s. ja vuoden 2001 alusta voimaan tulleiden uudistusten osalta HE 186/00, s. 1 ja s. 3–6.

¹⁰ OYL 9:1.3:n mukaan yhtiölle, sen tytäryhteisölle tai niiden määräämisvallassa olevalle säätiölle kuuluvan osakkeen nojalla ei saa osallistua yhtiökokoukseen, ks. Airaksinen – Jauhiainen 2000, s. 220.

¹¹ Ks. etuosakkeista OYL 3:1a.2 ja OYL 3:1b–c, kirjallisuudesta Airaksinen – Jauhiainen 1997, s. 339–357, Koski – af Schultén, *Osakeyhtiölaki I* 1998, s. 139–150 ja J. Kyläkalio – O. Irola – K. Kyläkalio 2000, s. 225–236, sekä lainvalmisteluaineistosta HE 89/96, s. 60–65 ja *KomMiet* 32/92, s. 247 ja s. 412–422.

2 Yhtiökokoukseen osallistumisoikeuden edellytykset yleensä

2.1 *Yleisiä näkökohtia.* Osakkeenomistajan yhtiökokoukseen osallistumisoikeuden sääntelyn lähtökohdat ovat perinteisesti olleet kahtalaiset. Yhtäältä on pidetty tärkeänä pyrkiä luomaan sellainen säännöstö, joka antaa osakkeenomistajalle tilaisuuden halutessaan osallistua yhtiökokoukseen mahdollisimman helposti. Toisaalta on yritetty turvata se, että *muu henkilö kuin osakkeen omistaja* ei voisi käyttää osakkaalle kuuluvia oikeuksia vastoin hänen tahtoaan esimerkiksi osallistumalla yhtiökokoukseen.

Pääsääntöisesti jokaisella osakkeenomistajalla on OYL 9:1.2:n mukaan oikeus osallistua yhtiökokoukseen ja käyttää siellä niitä oikeuksia, jotka lain ja yhtiöjärjestyksen mukaan kuuluvat osakkeenomistajalle yhtiökokouksessa. Edes se seikka, että osakkeenomistaja olisi OYL 9:3.2:ssa säädettyllä tavalla *esteellinen*, ei estä häntä *osallistumasta kokoukseen*: osakkeenomistajan esteellisyys merkitsee ainoastaan *kieltoa äänestää* siinä asiassa, jossa osakas on jäävi.¹²

Voidakseen osallistua yhtiökokoukseen *osakkeenomistajan on lain mukaan oltava sekä muodollisesti legitimoitu osakas että aineellisoikeudellisesti sen osakkeen/niiden osakkeiden omistaja*, jolla/joilla hän yhtiökokoukseen osallistuu. *Yhtiöjärjestyksessä* osakkeenomistajan oikeutta osallistua yhtiökokoukseen voidaan lisäksi rajoittaa asettamalla osallistumisoikeuden ehdoksi *ilmoittautuminen ennakolta kokoukseen*.¹³

2.2 *Edellytykset osakkeenomistajan oikeudelle osallistua yhtiökokoukseen.* *Muodollinen legitimaatio* osallistumiselle yhtiökokoukseen syntyy OYL 3:13.1:n nojalla *osakeluetteloon merkitsemisellä*.¹⁴ Saadakseen osallistua yhtiökokoukseen osakkaan on oltava rekisteröity osakkeenomistajana *yhtiön osakeluetteloon*. Osakkeenomistajalla, joka pyytää saantonsa rekisteröimistä ja esittää rekisteröimistä varten tarvittavan ja riittävän selvityksen niin myöhään, esimerkiksi vasta yhtiökokouksessa, että häntä ei

¹² Ks. osakkeenomistajan esteellisyydestä esimerkiksi Taxell 1988, s. 30–32, Huttunen 1984, s. 191–212 ja Toiviainen 1988, s. 159–169.

¹³ Ks. Taxell 1988, s. 25–27.

¹⁴ OYL 3:10:n mukaan yhtiön on pidettävä kahta julkista rekisteriä. *Osakeluettelo* käsittää laissa määrätyt tiedot yhtiön osakkeista. *Osakasluettelossa* ovat tiedot yhtiön osakkeenomistajista. Luettelot sisältävät samat tiedot eri perusteella systematisoituina. Mikäli luetteloiden tiedot poikkeavat toisistaan, pidetään *osakeluetteloa* oikeana. Ks. osake- ja osakasluetteloista OYL 3:10–12, sekä kirjallisuudesta J. Kyläkallio – O. Iirola – K. Kyläkallio 2000, s. 261–274 ja Koski – af Schultén, *Osakeyhtiölaki I* 1998, s. 197–207.

ehditä tai ei ole ehditty rekisteröidä osakkeenomistajaksi osakeluetteloon ennen yhtiökokousta, on kuitenkin oikeus osallistua kokoukseen.¹⁵

Aineellisoikeudellisesti oikeus osallistua yhtiökokoukseen edellyttää sitä, että henkilö *omistaa yhtiökokouksen pitohetkellä ne osakkeet, joiden perusteella hän haluaa osallistua kokoukseen*. Kun OYL 9:1.1:n nojalla *osakkeenomistajat* käyttävät päätäntävaltaansa yhtiön asioissa yhtiökokouksessa¹⁶, sellainen henkilö, jolla ei vielä tai ei enää yhtiökokouksen ajankohtana ole *omistusoikeutta* niihin osakkeisiin, joiden perusteella hän haluaa osallistua kokoukseen, ei voi sitä tehdä. Tästä syystä oikeus osallistua yhtiökokoukseen edellyttää sekä muodollisen legitimaation olemassa oloa että aineellisoikeudellista omistusoikeutta. Ratkaisussa *KKO 1989:35* korkein oikeus katsoi, että A, joka ei ollut osallistunut asunto-osakeyhtiön yhtiökokoukseen, ei enää sen jälkeen, kun hän oli luovuttanut osakkeensa B:lle ja siten menettänyt omistusoikeutensa osakkeisiin, voinut pätevästi antaa suostumustaan sellaiseen yhtiökokouksessa päätettyyn yhtiöjärjestyksen muutokseen, joka edellytti kaikkien osakkeenomistajien suostumusta. Toisaalta B:llä katsottiin olevan oikeus ajaa kannetta mainitun yhtiökokouspäätöksen kumoamiseksi.¹⁷

Erityisesti sellaisissa suurissa yhtiöissä, joissa on paljon osakkeenomistajia, kokouksen käytännön järjestelyt saattavat osoittautua hankaliksi, ellei ennakolta suurin piirtein tiedetä, kuinka moni osakas aikoo saapua yhtiökokoukseen. Tästä syystä *yhtiöjärjestyksessä voidaan OYL 9:1.2:n mukaan määrätä, että voidakseen osallistua kokoukseen osakkeenomistajan tulee ilmoittautua sitä varten ennakolta viimeistään kokouskutsussa mainittuna päivänä*. Alun perin OYL:n tarkoittama viimeinen ennakkoilmoittautumispäivä sai olla aikaisintaan viisi päivää ennen yhtiökokousta.¹⁸ Osakeyhtiölain muuttamisesta 21.12.2000 annetulla lailla (L 1158/00), joka tuli voi-

¹⁵ Ks. esimerkiksi Huttunen 1984, s. 85–87 ja Taxell 1988, s. 25–26, sekä VOYL:n ajalta Olsson 1949, s. 62–68. Ratkaisusta *KKO 1999:23* ilmenee, että osakkeenomistajalla on oikeus moittia yhtiökokouksessa tehtyjä päätöksiä, mikäli hallitus perusteettomasti kieltäytyy rekisteröimästä saantoa OYL 3:11:ssä säädetyllä tavalla eikä osakkeenomistajan sallita osallistua yhtiökokoukseen.

¹⁶ Vrt. edellä av. 8.

¹⁷ Ks. Taxell 1988, s. 26–27, Koski – af Schultén, *Osakeyhtiölaki II* 2000, s. 9 ja Huttunen 1984, s. 87, sekä vanhasta kirjallisuudesta Taxell 1959, s. 29–35.

¹⁸ Ks. OYL 9:1.2:n perusteluista lain esitöistä *HE 27/77*, s. 59, missä on erikseen todettu, että muita osallistumisoikeuden rajoituksia kuten tiettyä karenssiaikaa, joka henkilön tulisi olla omistanut osakkeet ennen kuin hän saisi osallistua yhtiökokoukseen, ei voida yhtiöjärjestyksessä määrätä, sekä kirjallisuudesta esimerkiksi Airaksinen – Jauhiai-nen 1997, s. 148 ja J. Kyläkallio – O. Iirola – K. Kyläkallio 2000, s. 698–700.

maan 1.1.2001, OYL 9:1.2:a muutettiin siten, että viimeinen ennakkoilmoittautumispäivä saa olla aikaisintaan *kymmenen päivää ennen kokousta*.¹⁹ Kun osakeyhtiölainsäädännön tavoitteena on turvata osakkeenomistajan vaivaton osallistuminen yhtiökokoukseen, OYL 9:1.2:n säännöstä on kirjallisuudessa yleensä tulkittu niin, että yhtiöjärjestyksessä ei voida asettaa mitään muotovaatimusta ennakkoilmoittautumiselle.²⁰ Ilmoittautumisvaatimuksen sisältyminen yhtiöjärjestykseen johtaa osakkeenomistajan osallistumisoikeuden rajoittumiseen siten, että *vain henkilö, joka on määrättyssä ajassa ennen kokousta ilmoittanut aikomuksestaan osallistua yhtiökokoukseen*, voi sinne tulla. Toisaalta hänellä ei ole siihen velvollisuutta. Vaikka oikeus osallistua yhtiökokoukseen on vain ennakkoon tahtonsa ilmaiseella osakkaalla, hänen on lisäksi yhtiökokouksen pitämisaikana oltava sekä muodollisesti legitimoitu että aineellisoikeudellisesti osakkeen omistaja, jotta hän saisi osallistua kokoukseen. Huomioon ottaen säännösten tarkoitus lakia lienee tulkittava niin, että *ennakkoon kokoukseen ilmoittautuvan henkilön ei vielä ilmoituksen tekohetkellä tarvitse olla muodollisesti legitimoitu eikä aineellisoikeudellisesti oikeutettu osallistumaan yhtiökokoukseen*. Tekemällä asianmukaisen ennakkoilmoituksen henkilö vain varaa itselleen oikeuden osallistua yhtiökokoukseen sillä osakemäärällä, joka hänellä yhtiökokoushetkellä on omistuksessaan ja joka on OYL 3:11:ssä ja 3:13.1:ssä edellytetyllä tavalla selvitetty yhtiölle.²¹

3 Yhtiökokoukseen osallistuminen arvo-osuusjärjestelmässä

3.1 *Yleisiä näkökohtia.* Pörssi-yhtiöissä ja muissa sellaisissa julkisissa tai yksityisissä osakeyhtiöissä, joissa on luovuttu fyysisistä arvopapereista – osakekirjoista²² – liittämällä osakkeet niin sanottuun arvo-osuusjärjestel-

¹⁹ Ks. muutoksen perusteluista HE 186/00, s. 6–7, missä on nimenomaisesti mainittu viimeisen ennakkoilmoittautumispäivän aikaistamisella pyrittävän helpottamaan yhtiökokousten käytännön järjestelyjä.

²⁰ Ks. esimerkiksi Taxell 1988, s. 27. Vrt. kuitenkin J. Kyläkallio – O. Irola – K. Kyläkallio 2000, s. 699, jotka katsovat, että yhtiöjärjestyksessä olisi mahdollista määrätä ilmoittautuminen tapahtumaan esimerkiksi kirjallisesti.

²¹ Ks. J. Kyläkallio – O. Irola – K. Kyläkallio 2000, s. 698–700. Ks. myös Koski – af Schultén, *Osakeyhtiölaki II* 2000, s. 12–13, jotka *ibid.* s. 12 katsovat, että yhtiökokous voi päätöksellään antaa oikeuden osallistua yhtiökokoukseen myös sellaiselle osakkeenomistajalle, joka ei ole ilmoittautunut siihen asianmukaisesti ennakolta.

²² Ks. termin ”osake” eri merkityksellisistä edellä av. 2.

mään²³, osakkeenomistajan oikeus osallistua yhtiökokoukseen määräytyy lähtökohtaisesti samojen sääntöjen mukaan kuin muissakin osakeyhtiöissä, sillä osakkeiden liittäminen arvo-osuusjärjestelmään ei pääsääntöisesti vai- kuta OYL:n soveltuvuuteen. Siitä syystä, että fyysisiä osakkeita ei ole ja Suomen Arvopaperikeskus Oy pitää osakkeet korvaavista arvo-osuuksista arvo-osuusrekisteriä, yhtiön omistajista yhtiön puolesta osakasluetteloa sa- moin kuin eräitä muita luetteloita²⁴, fyysisten arvopaperien korvautuminen arvo-osuustileillä ja laissa säädetyillä luetteloilla johtaa eräisiin poikkeamiin ”tavalliseen osakeyhtiöön” verrattuna.²⁵

Lähtökohta arvo-osuusjärjestelmässä on kuitenkin sama kuin yhtiössä, jona osakkeita ei ole liitetty arvo-osuusjärjestelmään: oikeus osallistua yhtiöko- koukseen kuuluu vain osakkaalle, joka on omistajana merkitty yhtiön puoles- ta pidettyyn osakasluetteloon. Siitä lähtien kun arvo-osuusjärjestelmä tuli AOJLVpL:n mukaan voimaan 1.8.1991, osakkeenomistajan oikeus osallistua yhtiökokoukseen on määräytynyt eräitä käytännöllisiä ja/tai teknisiä poikke- uksia lukuun ottamatta suureksi osaksi samalla tavalla riippumatta siitä, ovat- ko osakkeet olleet liitetyt arvo-osuusjärjestelmään vai eivät. Osakeyhtiölain muuttamisesta 21.12.2000 annetulla lailla (L 1158/00), joka tuli voimaan 1.1.2001, näitä säännöksiä kuitenkin muutettiin eräissä merkityksellisissä suhteissa. Lain muutoksen seurauksena osakkeenomistajan oikeus osallistua yhtiökokoukseen on vuoden 2001 alusta sekä teoreettiselta että perustuslail- liselta kannalta säännelty joiltakin osiltaan hyvin kyseenalaisella tavalla. Mai- nituista syistä käsittelen tässä jaksossa osakkeenomistajan oikeutta osallistua yhtiökokoukseen arvo-osuusjärjestelmään liittyneessä yhtiössä erikseen yh- täältä niiden säännösten nojalla, jotka olivat voimassa ennen vuoden 2001 alusta voimaan tullutta lainmuutosta, ja toisaalta niiden muutosten jälkeen, jotka OYL:iin tehtiin 21.12.2000 annetulla lailla (L 1158/00).²⁶

²³ AOJL 25.1 §:n mukaan sellaisen suomalaisen osakeyhtiön, jonka osake on otettu arvopa- perimarkkinalaissa tarkoitetun julkisen kaupankäynnin kohteeksi, on liitettävä osakkeensa arvo-osuusjärjestelmään, ellei rahoitustarkastus erityisestä syystä myönnä tästä poikkeusta. Muiden osakeyhtiöiden osalta osakkeen liittäminen arvo-osuusjärjestelmään on vapaaehtoista ja tapahtuu OYL 3a-luvun säännösten mukaisesti.

²⁴ Ks. AOJL 1–2 luku sellaisina kuin ne ovat voimassa muutettuina viimeksi 15.9.2000 annetulla lailla (L 795/00). Ks. arvo-osuusjärjestelmään liittyvistä erilaisista luetteloista laajana esityksenä ennen 15.9.2000 annetun lain (L 795/00) aiheuttamia muutoksia J. Kyläkallio – O. Irola – K. Kyläkallio 2000, s. 291–300.

²⁵ Ks. arvo-osuusjärjestelmästä yleisesti esimerkiksi J. Kyläkallio – O. Irola – K. Kylä- kallio 2000, s. 275–277 ja Koski – af Schultén, *Osakeyhtiölaki I* 1998, s. 216–220.

²⁶ En käsittele seuraavassa esityksessä niitä poikkeuksia osakasoikeuksien käyttämiseen, jot- ka tulevat esille sinä siirtymäaikana, jona yhtiön osakkeet liitetään arvo-osuusjärjestelmään.

3.2 *Saannon rekisteröinti arvo-osuusjärjestelmässä.* Arvo-osuusjärjestelmä on yleisesti luonnehdittuna kirjaamisjärjestelmä, jossa arvo-osuuksien omistussuhteet ja niiden muutokset merkitään automaattisesti arvo-osuuksien omistajista pidettävään luetteloon ja arvo-osuuden omistajan arvo-osuustilille. Osakkeenomistajan oikeudet yhtiössä määräytyvät näiden kirjausten perusteella.²⁷ Suomalainen osakkeenomistaja, joka ei halua käyttää yhtiössä osakkeenomistajalle kuuluvia hallinnoimis- ja/tai varallisuuspitoisia oikeuksia, ei voi arvo-osuusjärjestelmässä pysyä anonyymina jättämällä saantonsa ilmoittamatta rekisteriin.²⁸

Toisin kuin suomalainen osakas *ulkomaalainen osakkeenomistaja voi AOJL 28.1 §:n verr. AOTiliL 5a ja 16 §:n*²⁹ *nojalla pysyä tuntemattomana antamalla hallintarekisteröidä osakkeensa.*³⁰

3.3 *Osallistumisoikeus yhtiökokoukseen ennen 1.1.2001 voimassa olleen oikeuden mukaan.* Ennen 1.1.2001 voimaan tulleita muutoksia (L 1158/00) arvo-osuusjärjestelmään liitettyjen osakkeiden omistajien oikeus osallistua yhtiökokoukseen määräytyi OYL 3a:9:n nojalla suurin piirtein samalla tavalla kuin järjestelmän ulkopuolella olevissa yhtiöissä. Kun näissä yhtiöissä tavallisesti on kymmeniä tai satoja tuhansia osakkeenomistajia, oli OYL 3a:11.1:ssä ääniluettelon laatimisen helpottamiseksi säännös, jonka mukaan *muodollinen legitimaatio* osallistua yhtiökokoukseen oli vain henkilöillä, joka oli *vähintään viisi päivää ennen yhtiökokousta merkitty osakkeenomistajaksi Suomen Arvopaperikeskus Oy:n yhtiön puolesta pitämään osakasluetteloon.*³¹ Osakkaalla, joka ei mainittuna päivänä ollut merkitty-

²⁷ Ks. esimerkiksi Airaksinen – Jauhiainen 1997, s. 77.

²⁸ Ks. esimerkiksi J. Kyläkallio – O. Iirola – K. Kyläkallio 2000, s. 291–292 ja s. 299–300 ja Toiviainen 1998, s. 75–76.

²⁹ Sellaisina kuin lainkohdat ovat muutettuina 15.9.2000 annetulla lailla (L 796/00), joka tuli voimaan 16.10.2000; muutokset eivät vaikuttaneet tekstissä käsiteltyyn kysymykseen vaan koskivat arvo-osuusjärjestelmän luetteloiden hoitamisen uudelleen järjestelemistä.

³⁰ Ks. yleisesti J. Kyläkallio – O. Iirola – K. Kyläkallio 2000, s. 296–297 ja Toiviainen 1998, s. 76.

³¹ Teknisesti lain säännökset osake- ja osakasluetteloista ovat jossakin määrin sekavat. OYL 3:13.1:n nojalla osakkeenomistajan oikeus osallistua yhtiökokoukseen edellyttää sitä, että hänet on merkitty *osakeluetteloon*. OYL 3a:11.1:n mukaan arvo-osuusjärjestelmässä osakkeenomistajan oikeus osallistua yhtiökokoukseen on sidottu *osakasluettelo-merkintään*. Yhtiökokouksessa on OYL 9:11.2:n mukaan oltava *osakasluettelo*, jonka perusteella laaditaan ääniluettelo. Mikäli *osake- ja osakasluettelot ovat keskenään ristiriidassa*, osakeluettelo pidetään kuitenkin oikeana, ks. edellä av. 14.

nä osakasluetteloon, ei ollut oikeutta osallistua kokoukseen, vaikka hänes-tä olisi tuona ”karenssiaikana” tullut osakkeenomistaja.³²

Sen lisäksi, että oikeus osallistua yhtiökokoukseen oli vain henkilöllä, joka oli *muodollisesti legitimoitu* viisi päivää ennen yhtiökokousta, yhtiöjär-jestyksen osallistumisoikeutta rajoittava määräys *ennakkoilmoittautumisesta* ehtona oikeudelle osallistua yhtiökokoukseen tuli sovellettavaksi samalla ta-valla kuin arvo-osuusjärjestelmän ulkopuolella olevissa yhtiöissä.³³

Suomalaisen osakkeenomistajan osalta edellä mainitut säännökset mer-kitsivät siten sitä, että saadakse osallistua yhtiökokoukseen osakkeen-omistajan tuli olla *merkitty osakasluetteloon osakkeenomistajaksi viisi päi-vää ennen yhtiökokousta*. Mikäli kokoukseen osallistuminen edellytti yh-tiöjärjestyksen mukaan *ennakkoilmoittautumista*, osakkeenomistajan tuli myös ajoissa ilmoittaa aikomuksestaan osallistua kokoukseen. *Asial-lisesti* osakkaan tuli lisäksi yhtiökokouksen pitohetkellä omistaa ne osak-keet, joilla hän osallistui yhtiökokoukseen. Hän ei kuitenkaan saanut osal-listua kokoukseen sellaisilla osakkeilla, jotka hän oli hankkinut mainitun viiden päivän ”karenssiajan” sisällä.³⁴

Ulkomaista osakkeenomistajaa, joka oli antanut meritä itsensä osakas-luetteloon osakkeiden omistajaksi, koskivat samat säännöt osallistumisesta yhtiökokoukseen kuin suomalaista osakasta. *Mikäli ulkomainen osak-keenomistaja oli hallintarekisteröinyt osakkeensa*, hänellä ei ollut oikeutta osallistua yhtiökokoukseen. Häneltä puuttui *muodollinen legitimaatio*, sil-lä hän ei ollut osakasluettelossa omistajana. Toisaalta osakasluetteloon ul-komaisen omistajan sijasta merkitty hallintarekisteröinnin hoitaja ei myös-kään voinut osallistua yhtiökokoukseen siitä syystä, että hän ei ollut *osak-keiden omistaja*.³⁵

3.4 Vuoden 2001 alusta voimaan tulleet muutokset. Vuoden 2001 alusta OYL:n säännöksiä osakkeenomistajan oikeudesta osallistua yhtiöko-

³² Ks. esimerkiksi Koski – af Schultén, *Osakeyhtiölaki I* 1998, s. 245, J. Kyläkallio – O. Iirola – K. Kyläkallio 2000, s. 697 ja Toiviainen 1998, s. 72–73. Ks. myös HE 89/96, s. 69, josta ilmenee, että ennen vuoden 1997 OYL-uudistusta ”karenssiaika” oli kymmenen päivää.

³³ Ks. J. Kyläkallio – O. Iirola – K. Kyläkallio 2000, s. 698.

³⁴ Ks. yleisesti Koski – af Schultén, *Osakeyhtiölaki I* 1998, s. 245 ja J. Kyläkallio – O. Iirola – K. Kyläkallio 2000, s. 304–305.

³⁵ Ks. hallintarekisteröinnistä yhtiökokoukseen osallistumisen näkökulmasta OYL 3a:11 verr. AOJL 28.2 §, ja kirjallisuudesta J. Kyläkallio – O. Iirola – K. Kyläkallio 2000, s. 304, sekä lainvalmisteluaineistosta HE 89/96, s. 69.

koukseen sellaisessa yhtiössä, jonka osakkeet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään, muutettiin kolmella tavalla. Yhtäältä OYL 3a:11.1:iin otettiin jo ennen 1997 OYL-uudistusta laissa ollut säännös siitä, että oikeus osallistua yhtiökokoukseen määräytyy niiden omistussuhteiden perusteella, jotka ovat voimassa *kymmenen päivää ennen yhtiökokousta*. Muutosta perusteltiin yhtiön tarpeella voida huolehtia yhtiökokouksen käytännön järjestelyistä, mihin aiemman lain mukaista viiden päivän aikarajaa ei suurissa yhtiöissä pidetty enää riittävänä. Määräajan pidentäminen vaikuttaa sinänsä perustellulta, vaikka se kaventaa osakkeenomistajan oikeutta osallistua yhtiökokoukseen, mikäli hän hankkii yhtiön osakkeita tänä kaikenkin varsin pitkäksi katsottavana ”karenssiaikana”.³⁶

Toinen vuoden 2001 alusta voimaan tullut muutos, jonka tarpeellisuus voidaan asettaa kyseenalaiseksi, koskee *osallistumista yhtiökokoukseen hallintarekisteröidyn osakkeen perusteella*. OYL 3a lukuun lisättiin uusi 11a §, jonka mukaan hallintarekisteröidyn osakkeen omistaja voidaan pyynnöstä merkitä yhtiökokousta varten tilapäisesti osakasluetteloon OYL 3a:11.1:ssä tarkoitettuna päivänä siten, että tieto omistajasta poistuu automaattisesti tämän päivän jälkeen. Uutta säännöstä perusteltiin lain valmistelutöissä ulkomaisen omistajan tarpeella päästä osallistumaan yhtiökokoukseen, vallinneesta järjestelmästä yhtiölle ja hallintarekisteröinnin hoitajalle aiheutuvilla työllä ja kustannuksilla, henkilökohtaisen arvo-osuustilin avaamisesta ja sulkemisesta (!) ulkomaiselle omistajalle aiheutuvilla kustannuksilla³⁷ ja sillä, että tämä menettely pidentää sitä aikaa, jona ulkomaalaisen osakkeenomistajan osakkeilla ei voida käytännössä käydä kauppaa, sekä erällä muilla yhtä käsittämättömillä argumenteilla. Perusteluissa viitattiin myös siihen, että muun muassa Ruotsin oikeudessa ehdotetun kaltainen sääntö on ollut voimassa jo 25 vuotta – siinä ei kuitenkaan millään tavalla selvitetty sitä, mikä säännöksen tosiasiallinen merkitys Ruotsissa käytännössä on ollut.³⁸ Pidän säännöstä huonona yhtäältä siitä syystä, että se eräänlaisena ”uppopallo”-mekanismina mahdollistaa ulkomaisen hallintarekisteröidyn osakkeenomistajan ”keinottelun” yhtiö(kokoukse)n päätöksentekoon osallistumismahdol-

³⁶ Samassa yhteydessä muutettiin OYL 9:1.2:n säännös ennakoilmoittautumisesta siten, että viimeinen ennakoilmoittautuspäivä saa olla aikaisintaan kymmenen päivää ennen yhtiökokousta, kun se ennen lainmuutosta oli viisi päivää. Ks. mainituista kysymyksistä HE 186/00, s. 1, s. 3, s. 4, s. 9 ja s. 10 verr. HE 89/96, s. 69.

³⁷ Hallintarekisteröinnin hoitajakaan tuskin toimii ilmaiseksi.

³⁸ Ks. tekstissä mainituista erikoislaatuista yleisperusteluista HE 186/00, s. 4–5 ja s. 7, sekä OYL 3a:11a:n yksityiskohtaisista perusteluista HE 186/00, s. 10.

lisuudella. Toisaalta säännös on tarpeeton siinäkin mielessä, että sellainen ulkomainen sijoittaja, joka on todella kiinnostunut vallan käyttämisestä yhtiökokouksessa, tuskin edes käyttää hyväkseen mahdollisuutta osakkeiden hallintarekisteröimiseen.

Kolmas muutos, joka tuli voimaan 1.1.2001, on kaikista arveluttavin. Kun aikaisemmin arvo-osuusjärjestelmään osakkeensa liittäneissä yhtiöissä oli samalla tavalla kuin muissakin yhtiöissä voimassa sääntö, että *yhtiökokoukseen osallistujan piti olla kokoushetkellä osakkeen omistaja*, tästä *materiaalisesta omistusoikeusvaatimuksesta luovuttiin*: OYL 3a:11.1:ssa on nyt säädetty, että *kymmenen päivää ennen yhtiökokousta täsmäytetty osakasluettelo määrää tyhjentyvästi ja lopullisesti oikeuden osallistua yhtiökokoukseen*.³⁹ Järjestyksen säilymiseksi voidaan pitää hyväksyttävänä sitä, että osakkeen *omistaja*, joka on hankkinut osakkeensa hyvin lähellä yhtiökokouksen pitämisaikaa, ei voi näillä osakkeillaan osallistua kokoukseen. Sen sijaan se, että *joku muu henkilö kuin omistaja*, kuten muutetun OYL 3a:11.1:n mukaan on mahdollista ja luvallista mikäli 10 päivää ennen yhtiökokousta osakasluettelossa omistajana esiintyvä henkilö esimerkiksi myy osakkeensa pari päivää ennen kokousta, saa *omistajaa sitovalla tavalla käyttää osakkeeseen kuuluvia oikeuksia siitä huolimatta, että hän on omistusoikeuden menetettyään ulkopuolisen tai sivullisen asemassa*, on vastoin PerL 15.1 §:ssä turvattua omaisuuden perustuslainsuojaa. Mikäli säännökselle ylipäänsä on esitettävissä hyväksyttäviä syitä, muutos olisi pitänyt toteuttaa perustuslain säätämisyjärjestyksessä annetulla lailla. Onkin mielenkiintoista nähdä, tuleeko suomalainen tuomioistuinelaitos jossakin yhteydessä käyttämään PerL 106 §:n mukaista oikeuttaan (velvollisuuttaan) syrjäyttää perustuslain (tässä PerL 15.1 §) kanssa ilmeisessä ristiriidassa oleva tavallisen lain (tässä OYL 3a:11.1) säännös ja antaa etusija perustuslaille.

4 Yhtiökokoukseen osallistumisen toteutuminen käytännössä

Erityisesti suurissa yhtiöissä kuten pörssiyhtiöissä, joissa omistus on hajautunut, osakkeenomistajat eivät usein osallistu yhtiökokouksiin.⁴⁰ Passii-

³⁹ Ks. muutoksen perusteluista HE 186/00, s. 9.

⁴⁰ Ks. tässä yhteydessä Dahlgren – Moberg 1990, s. 61, jotka toteavat, että yhtiöiltä on tunnettua, että suurissa yhtiöissä osakkeenomistajien osallistumisaktiivisuus yhtiökokouksiin on melko vähäinen, ja että toisaalta tiedetään myös, että sellaisissa yhtiökokouksissa, joissa on jonkinlaista tarjoilua, osallistumisaktiivisuus on tavallista suurempi.

visuuteen voi olla useita syitä: osakas kokee vaikutusmahdollisuutensa tai asiantuntemuksensa vähäisiksi, kokous pidetään kaukana, osakkeenomistaja on sairas tai muuta vastaavaa.⁴¹ Lainsäädännössä on pyritty siihen, että edellä jaksoissa 2 ja 3 kerrotulla tavalla osallistumaan oikeutetun osakkeenomistajan ”kynns” olla läsnä yhtiökokouksessa olisi mahdollisimman pieni.⁴²

Yksi keino helpottaa osakkeenomistajan mahdollisuuksia vaikuttaa päätöksentekoon yhtiökokouksessa on se, että osakkaan ei tarvitse saapua kokoukseen henkilökohtaisesti. Hänellä on OYL 9:2.1:n mukaan *aina oikeus käyttää asiamiestä yhtiökokouksessa*. Tätä oikeutta ei voida rajoittaa edes yhtiöjärjestyksessä. Yleensä kirjallisuudessa on katsottu, että osakas ei voisi käyttää useampia kuin yhtä asiamiestä. Itse en kuitenkaan löydä perusteita tällaiselle tulkinnalle.⁴³ Kelpoisuutensa osoittamiseksi asiamiehellä tuli vuoden 2000 loppuun asti voimassa olleen oikeuden mukaan aina olla päivätty valtakirja, joka koski yhtä kokousta, ellei siitä muuta ilmenyt. Se oli kuitenkin voimassa enintään kolme vuotta sen antamisesta.⁴⁴ Myös avoin valtakirja hyväksyttiin.⁴⁵

Vuoden 2001 alusta voimaan tulleella muutoksella OYL 9:2.1:iin lisättiin säännös, jonka mukaan asiamiehellä ei enää välttämättä tarvitse olla päivättyä valtakirjaa, kunhan *hän muulla luotettavalla tavalla kyke-*

⁴¹ Ks. osallistumisaktiivisuuden puuttumisesta ruotsalaisten yhtiöiden yhtiökokouksissa Dahlgren – Moberg 1987, s. 101–105.

⁴² Ks. esimerkiksi HE 27/77, s. 59. Ks. tässä yhteydessä myös ruotsalaisesta kirjallisuudesta Dahlgren – Moberg 1987, s. 106–131, jotka suorittamansa haastattelututkimuksen perusteella katsovat, että yhtiökokouksiin osallistumisaktiivisuus voisi lisääntyä jo sillä, että hallituksen puheenjohtaja ei toimisi yhtiökokouksen puheenjohtajana, tilintarkastajat olisivat kokouksissa aktiivisempia, osakkaat itse käyttäisivät kyselyoikeuttaan muuhunkin kuin leikinlaskuun, ja kokoukseen liittyvät ”viihdykkeet” tähtäisivät osakkaiden huvittamisen sijasta nimenomaan osallistujien aktiivisuuden lisäämiseen jakamalla heille ennen yhtiökokouksen alkamista tietoa yhtiöstä esitelmillä, tehdaskäynneillä ja muilla vastaavanlaisilla tavoilla.

⁴³ Ks. Toiviainen 1998, s. 62–63.

⁴⁴ Valtakirjan voimassa oloa koskevien rajoitusten tarkoitus on estää se, että äänioikeus käytännössä siirtyisi asiamiehelle, ks. HE 27/77, s. 59–60.

⁴⁵ Oikeuskäytännössä korkein oikeus katsoi ratkaisussaan KKO 1985 II 124, että avointa valtakirjaa, jonka antamisesta ei ollut kulunut kolmea vuotta jo jota ei ollut käytetty aiemmin, voitiin käyttää myöhemmässäkin kuin sen antamista lähinnä seuranneessa yhtiökokouksessa. Ks. osakkaan oikeudesta asiamiehen käyttämiseen kirjallisuudesta esimerkiksi Koski – af Schultén, *Osakeyhtiölaki II* 2000, s. 15–19, J. Kyläkallio – O. Iirola – K. Kyläkallio 2000, s. 710–712, Huttunen 1984, s. 88–90 ja Toiviainen 1998, s. 56–69.

nee osoittamaan, että hän on oikeutettu edustamaan osakkeenomistajaa.⁴⁶

Vuoden 1997 OYL-uudistuksen (L 14.2.1997/145) yhteydessä lakiin otettiin säännökset niin sanotusta *valtakirjaäänestyksestä*. OYL 9:2a:ssä säädetään, että yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että siinä luetelluissa yhtiökokouksessa päätettävissä asioissa osakkaalla on *oikeus antaa valtuutus myös yhtiölle (yhtiön hallitukselle)*.⁴⁷

Yksi syy toisinaan ”laimeaan” yhtiökokoukseen osallistumisaktiivisyyden lieenee myös se, että osakkeenomistaja asuu kaukana siitä paikasta, jossa kokous pidetään. Tähän asti lainsäädäntö on edellyttänyt sitä, että osakkeenomistajat ovat itse tai asiamiehen edustamina fyysisesti läsnä kokouksen pitopaikalla. Nykyaikainen tietotekniikka antaa kuitenkin mahdollisuuden muunkinlaisiin järjestelyihin. OYL 9:4:ään lisättiin edellä jo useaan kertaan mainitulla lailla (L 1158/00) uusi 2 momentti, jonka mukaan yhtiön hallitus voi päättää, että yhtiökokoukseen voidaan osallistua myös teknisen apuvälineen avulla. Edellytyksenä kuitenkin on, että osallistumisoikeus ja ääntenlaskennan oikeellisuus voidaan selvittää tavallisessa yhtiökokouksessa noudatettaviin menettelyihin verrattavalla tavalla. Säännös avaa uusia mahdollisuuksia yhtiökokousten käytännölliseen järjestämiseen esimerkiksi siten, että osallistuminen olisi mahdollista tapahtua useissa paikoissa jopa ympäri maailman reaaliaikaisen kuva- ja ääniyhdistämällä, mitä menettelyä on jo aiemmin käytetty yhdistämään kokouspaikan eri tilat tai huoneet. Säännöksen ongelmaksi osakkeenomistajan kannalta saattaa kuitenkin osoittautua se, että hänen mahdollisuutensa saada tietoja käsiteltävistä asioista tai muuten seurata kokouksen kulkua heikkenee. Huolimatta siitä, että OYL 9:16:n yleissäännös antaa yleistä suojaa osakkaiden yhdenvertaisuudelle, osakkeenomistajan voi olla vaikea vedota teknisen apuvälineen käytöstä johtuviin kokouksen kulun seuraamiseen liittyviin vaikeuksiin, kun OYL 9:4.2 asettaa teknisen apuvälineen käyttämiselle edellytykseksi *ainoastaan osallistumisoikeuden ja äänten-*

⁴⁶ Ks. OYL 9:2.1 sellaisena kuin se on voimassa muutettuna 21.12.2000 annetulla lailla (L 1158/2000), ja sen muutoksen perusteluista, jonka mukaan vuoden 2001 alusta asiamieheltä ei enää ehdottomasti vaadita päivättyä valtakirjaa, *HE 186/00*, s. 10–11.

⁴⁷ Ks. tekstissä mainitusta valtakirjaäänestyksestä OYL 9:2a–c, sekä kirjallisuudesta Toiviainen 1998, s. 64–65 ja Koski – af Schultén, *Osakeyhtiölaki II* 2000, s. 21–31. Ks. myös J. Kyläkallio – O. Iiro – K. Kyläkallio 2000, s. 713–721, jotka tosin käyttävät harhaan johtavaa nimitystä ”postiäänestyks”.

*laskennan oikeellisuuden luotettavan selvittämisen.*⁴⁸ Mielenkiinnolla kannattanee kyllä seurata sitä, millä tavalla ja kuinka laajasti tämän säännöksen tarjoamia mahdollisuuksia aletaan käyttää.

Lähteet

- Airaksinen, Manne – Jauhiainen, Jyrki: *Osakeyhtiölaki*. Porvoo 1997 (Airaksinen – Jauhiainen 1997).
- Airaksinen, Manne – Jauhiainen, Jyrki: *Suomen yhtiöoikeus*. Vantaa 2000 (Airaksinen – Jauhiainen 2000).
- Dahlgren, Bo – Moberg, Krister: *Nyckeln till styrelserummet. Praktik och juridik för bolagsstyrelsen*. Andra upplagan. Göteborg 1990 (Dahlgren – Moberg 1990).
- Dahlgren, Bo – Moberg, Krister: *Rösten på stämman. Aktieägare på bolagsstämma*. Götting 1987 (Dahlgren – Moberg 1987).
- Hallituksen esitys n:o 27 Eduskunnalle (1977 vp.) uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi (HE 27/77).
- Hallituksen esitys n:o 89 Eduskunnalle (1996 vp) laiksi osakeyhtiölain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 89/96).
- Hallituksen esitys n:o 69 Eduskunnalle (2000 vp) laiksi osakeyhtiölain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 69/00).
- Hallituksen esitys n:o 186 Eduskunnalle (2000 vp) laeiksi osakeyhtiölain ja vakuutusyhtiölain 8 luvun 1a §:n muuttamisesta (HE 186/00).
- Havansi, Erkki: *Panttioikeus osakkeeseen. Ensimmäinen osa*. Vammala 1979 (Havansi, *Panttioikeus I* 1979).
- Hueck, Alfred: *Gesellschaftsrecht. Ein Studienbuch von Götz Hueck*. 19., völlig neubearbeitete Auflage des von Alfred Hueck begründeten Werkes. München 1991 (Hueck 1991).
- Huttunen, Allan: *Osakeyhtiön yhtiökokouksesta*. Vaasa 1984 (Huttunen 1984).
- Kartio, Leena: ”Omistusoikeudesta osakeyhtiöoikeudessa”. Teoksessa *Juhlajulkaisu Juhani Kyläkallio 1930 – 14/3 – 1990*. Toimituskunta Allan Huttunen, Ari Saarnilehto (toimittaja), Jarmo Tuomisto (toimittaja). Turku 1990, s. 53–62 (Kartio, *Juhlajulkaisu Kyläkallio* 1990).
- Komiteanmietintö 1992:32: Osakeyhtiölakitoimikunta 1990:n mietintö. Helsinki 1990 (KomMiet 32/92).
- Koski, Pauli – af Schultén, Gerhard: *Osakeyhtiölaki selityksin I. Luvut 1–8 sekä voimaannanosäännökset*. Neljäs, uudistettu painos. Rauno Vanhasen avustuksella. Jyväskylä 1998 (Koski – af Schultén, *Osakeyhtiölaki I* 1998).
- Koski, Pauli – af Schultén, Gerhard: *Osakeyhtiölaki selityksin II. Luvut 9–17*. Neljäs, uudistettu painos. Seppo Villan avustuksella. Jyväskylä 2000 (Koski – af Schultén, *Osakeyhtiölaki II* 2000).

⁴⁸ Ks. lainkohdan perusteluista lain esitöistä HE 186/00, s. 7–8 ja s. 11, missä on mainittu myös niiden häiriöiden aiheuttamista ongelmista, joita voi johtua esimerkiksi yhteysien katkeamisen takia.

- Kyläkallio, Juhani – Iirola, Olli – Kyläkallio, Kalle: *Osakeyhtiö*. Helsinki 2000 (J. Kyläkallio – O. Iirola – K. Kyläkallio 2000).
- Olsson, Curt: *Aktieförvärvares rätt i förhållande till bolaget*. Helsingfors 1949 (Olsson 1949).
- Rissanen, Kirsti: "Osuus osakeyhtiössä". Teoksessa *Juhlaulkaisu Matti Ylöstalo 1917 * 4/2 * 1987*. Toimituskunta Juhani Wirilander, Matti L. Aho, Pirkko-Liisa Aro, Timo Esko (toimittaja), Leena Kartio, Erkki-Juhani Taipale, Olli Tarkka. Vammala 1987, s. 317–334 (Rissanen, *Juhlaulkaisu Ylöstalo 1987*).
- Taxell, Lars Erik: *Aktiebolagets organisation*. Åbo 1988 (Taxell 1988).
- Taxell, Lars Erik: *Om aktierätt vid bolagsstämma*. Åbo 1959 (Taxell 1959).
- Timonen, Pekka: *Määräysvalta, hinta ja markkinavoima. Julkisesti noteeratun yrityksen määräysvallan siirtymisen oikeudellinen sääntely*. Jyväskylä 1997 (Timonen 1997).
- Toivainen, Heikki: *Osakeyhtiön hallituksesta syyskuun 29 päivänä 1978 annetun osakeyhtiölain (734/78) valossa. Käsikirja. Oppikirja. Tutkimus*. Mänttä 1988 (Toivainen 1988).
- Toivainen, Heikki: *Ownership and Control in Companies Limited by Shares in Finland*. Helsinki 1998 (Toivainen 1998).
- Villa, Seppo: *Osakeyhtiölain mukaiset rahoitusvälineet*. Jyväskylä 2001 (Villa 2001).

Lyhenteet

AOJL	L arvo-osuusjärjestelmästä 17.5.1991/826
AOJLVpL	L arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain sekä siihen liittyvän lainsäädännön voimaantulosta 22.7.1991/1069
AOTiliL	L arvo-osuustileistä 17.5.1991/827
av.	Alaviite
HE	Hallituksen esitys (Eduskunnalle)
KKO	Korkein oikeus
KomMiet	Komiteanmietintö
L	Laki
OYL	Osakeyhtiölaki 29.9.1978/734
PerL	Suomen perustuslaki 11.6.1999/731
VOYL	Laki osakeyhtiöistä 2.5.1895/22
vp. (myös vp)	Valtiopäivät